

LAK KÖZSÉG KERESZTNEVEI 1794--1825

Lak község Borsod megye edelényi járásában, Edelénytől ÉK-re 13 kilométerre található. Első okleveles említése 1222-ből való, ekkor ugyanis a szomszédos Tomoron lakó Tomori család megvádolt egy laki embert /vö. GYÖRFFY: Az Árpád-kori magyarság történeti földrajza Bp. 1963. 784./. Több Árpád-kori oklevél, valamint a pápai tizedlajstromok tanúsága szerint a XIII--XIV. században jelentős nagyságú település volt, hiszen az országos átlagnál több garas adót fizetett /vö.: GYÖRFFY: i.m. 749--750/. A középkorban a borsodi vár vonzásába tartozik a falu, és pecsétjében a múlt század végéig ez olvasható: „Lak. Borsod vármegye Nemes Községe.”

Az első magyarországi népszámlálás szerint /1784--87/ lakóinak 59 %-a nemes, 27 %-a zsellér, 10 %-a egyéb, 1,1 %-a polgár, 0,8 %-a paraszt volt. Mivel származási struktúrája az országos átlagtól meglehetősen eltérő, ezért érdekesnek látszott névadási gyakorlatának vizsgálata az első népszámlálást követő három évtizedben. Az 1794 és 1825 közötti évek kiválasztását még az is indokolta, hogy Lak lélekszáma ebben a periódusban növekedett egész története során a legdinamikusabban. /Az 1960-as évektől fogyó tendenciát mutat a borsodi iparvidék és Miskolc elszívó hatása miatt./ Az 1790-es évek elejétől az 1820-as évek közepéig a lakosság száma 34 %-kal nőtt! Így elérte a mai napig tekintve is a maximumot -- 886 főt.

A vizsgált időszakban a lakosság vallási megoszlása a következő arányt mutatja: reformátusok 85--86 %, róm. katolikusok 8--9 %, zsidók 4--5 %. Így a „Helvét Hitvallást tartó Nemes Laki Ecllésia” anyakönyveinek tanulmányozása a névválasztási szokásokat megbízhatóan reprezentálja.

Az anyakönyvek 1750-től maradtak fenn. A vizsgált periódusban magyar nyelven vezették őket. A keresztelő lelkészek a következők voltak: Váradi Lázár 1779-ig, Lebo János 1782-ig, Szalai János 1789-ig, Sellyei Sámuel 1795-ig, Gödei István 1798-ig, Kapczi István 1800-ig, Sarudi István 1811-ig, Fazekas György 1813-ig, Szeremlei Sámuel 1826-ig.

Az újszülötteket a születés utáni harmadik napon keresztelték. Ettől mindössze két esetben tértek el. Noha a falu nemesi többségű község, mégsem találtam egyetlen esetben sem kettős vagy hármas névadást. Az elhalt gyermekek nevét gyakran újra adták a szülők. A nem nemesi származású szülők feltűnően sokszor hívtak nemesi származású keresztszülőt. Legalább ilyen gyakran kérték fel keresztszülőnek a helybeli lelkészt és felelőségét, valamint a rektort. Nemesi származású szülők ritkán választottak nem nemes keresztszülőket /mindössze 9 alkalommal/.

1794. jan. 1. és 1825. dec. 31. között 741 gyermeket kereszteltek meg: 381 fiút és 360 leányt. A névadásra felhasználtak 28 fiú és 20 lánynevet. Egy név átlagosan 26,4-szer szerepel. A névválasztási népszerűséget a következő táblázat mutatja:

szám:		%	szám:		%
1. István	82	21,5	1. Mária	73	20,2
2. János	69	18,1	2. Erzsébet	61	16,9
3. Pál	31	8,1	3. Julianna	42	11,6
4. Mihály	28	7,3	4. Judit	40	11,1
5. József	27	7	5. Zsuzsanna	32	8,8
6. Sámuel	23	6	6. Sára	32	8,8
7. András	15	3,9	7. Eszter	18	5
8. György	15	3,9	8. Borbála	16	4,4
9. Péter	15	3,9	9. Klára	9	2,5
10. Sándor	15	3,9	10. Zsófia	9	2,5
11. Miklós	13	3,4	11. Lidia	6	1,6
12. Károly	12	3,1	12. Terézia	4	1,4
13. László	12	3,1	13. Anna	4	1,4
14. Lajos	3	0,7	14. Éva	4	1,4
15. Dániel	3	0,7	15. Veronika	3	0,9
16. Bálint	2	0,5	16. Rebeka	3	0,9
17. Ferenc	2	0,5	17. Johanna	1	0,3
18. Gábor	2	0,5	18. Katalin	1	0,3
19. Imre	2	0,5	19. Ágnes	1	0,3
20. Zsigmond	2	0,5	20. Ráches	1	0,3
21. Agoston	1	0,2			
22. Ádám	1	0,2			
23. Balázs	1	0,2			
24. Benjamin	1	0,2			
25. Dévid	1	0,2			
26. Márton	1	0,2			
27. Mátyás	1	0,2			
28. Tamás	1	0,2			

A névválasztás motívumait csak 42,1%-ban sikerült kimutatni. Valamelyik szülő nevét kapta a gyermekek 25,3%, valamelyik keresztszülő nevét kapta a gyermekek 12,4%-a, a névnap közelsége 6,4%-ában dominált.

A fiúk névadásában az István és a János 39,6%-os gyakoriságában minden bizonnyal a vizsgált időszak lelkészeinek neve is szerepet játszott, hiszen többségük ezt a két nevet viselte. Az István, János, Mihály, József név gyakorisága korrelál a Kálmán Béla által közzétett 18. századi országos gyakorisági adatokkal /vö.: KÁLMÁN BÉLA: A nevek világa. Bp., 1967. 50--51/.

A lánynevek gyakorisága az Erzsébet, a Zsuzsanna és a Judit esetében hasonlít az országos gyakorisági adatokhoz.

VARGA GÁBOR

AZ IKREK NÉVADÁSA RÉDICSEN 1789--1900 KÖZÖTT

Rédics -- a Zala megyei nemzetközi határátkelőhely -- nem messze található Lentitől. A középkorban az egyházi iratok Alsólendva /Lendava/ tartozékaként említik, így a település annak filiája volt. 1787-től kezdve Rédicsen helyi káplánságot szerveztek, majd 1808-ban önálló plébánia lett a jelenleg is meglévő filiális községekkel. /Schematismus Sabariensis, A Szombathelyi Egyházmegye Névtára, 1972. Szhely, 148--149. p./ A hozzá tartozó településeknek temploma nincs, egymástól elég távol esnek. Belsőárd /5 km/ és Külsőárd /2 km/ 1778-ban még az alsólendvai római katolikus plébánia, Lendvadedes /6 km/ pedig Szécsisziget filiája volt. A rédicsei helyi káplánság megszervezésével kerültek Rédicshez, s mind a mai napig oda is tartoznak. A rédicsei templom titulusa Szentlélek Isten, ezért a keresztnévek vizsgálatánál nem kereshetünk összefüggést a templom védőszentjének neve és a falvakban születettek névadása között. A község lakosságának anyanyelve magyar. /Alsólendva ma is a szlovéniai magyarság központja./ A falvak lakossága a